

Sygn. akt I Ca 123/16

POSTANOWIENIE

Dnia 29 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Łomży I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Włodzimierz Wójcicki (spr.)
Sędziowie:	SSO Wiesława Kozikowska SSO Eugeniusz Dąbrowski
Protokolant:	Alicja Gładysiak

po rozpoznaniu w dniu 29 kwietnia 2016 r. w Łomży na rozprawie

z wniosku K. P.

z udziałem Z. B., J. C., M. C., K. D., D. G., B. H., J. K. (1),

A. K., S. M., K. O., K. S., L. C., Z. S.

o dział spadku i zniesienie współwłasności

na skutek apelacji K. O.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Wysokiem Mazowieckiem

z dnia 11 stycznia 2016 r. sygn. akt I Ns 718/15

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie i uchylić je w punktach XI, XII, XIII, XIV i XV;

II. odstąpić od obciążania uczestników kosztami postępowania za instancję odwoławczą.

(...)

ZARZĄDZENIE

POUCZENIE

Sygn. akt I Ca 123/16

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni K. P. ostatecznie wniosła o ustalenie, że przedmiotem podziału majątku dorobkowego i działu spadku po Z. B. zmarłym 9 sierpnia 1990 roku w H. jest gospodarstwo rolne, położone we wsi H., składające się z

działek nr (...) o pow. 5,8630 ha, nr 85/1 o pow. 1,6300 ha, nr 85/2 o pow. 0,9460 ha, tj. łącznie 8,4390 ha oraz udział 1/2 w działce siedliskowej nr (...) położonej w H. o pow. 0,4950 ha; dokonanie zniesienia współwłasności i działu spadku po R. i Z. małżonkach B. w ten sposób, że udział należny wnioskodawczyni, otrzymany w drodze zasiedzenia i w spadku po mężu A. P., przyznać na własność córce wnioskodawczyni K. O. bez zasądzenia spłat na rzecz wnioskodawczyni; stwierdzenie, że Z. B. s. K. i M. i jego żona R. B. (1) c. Z. i M. z dniem 27 lipca 1987 roku nabyli przez zasiedzenie działki nr (...) o pow. 5,8630 ha, nr 85/1 o pow. 1,6300 ha, nr 85/2 o pow. 0,9460 ha oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. W uzasadnieniu wniosku wnioskodawczyni podała, że spadkodawca Z. B. był jej bratem i mężem R. B. (1), w spadku pozostały oprócz działki siedliskowej mającej uregulowany stan prawny, także inne nieruchomości rolne, co do nich brak jest tytułów własności. Sąd w sprawie I Ns (...) stwierdził prawa do spadku po Z. B. w przedmiocie dziedziczenia gospodarstwa rolnego na rzecz żony R. B. (1) i wnioskodawczyni K. P. po 1/2 części spadku.

Uczestniczka postępowania K. O. przychyliła się do wniosku i poparła stanowisko wnioskodawczyni. Ostatecznie wniosła o przyznanie na jej wyłączną własność działki siedliskowej nr (...) o pow. 0,4950 ha położonej w H. oraz pozostałych działek rolnych i leśnych, tj. działki nr (...) o pow. 5,8630 ha oraz dwu działek leśnych 85/1 i 85/2 oraz o zasądzenie na rzecz uczestników stosownych spłat w łącznej kwocie 65 000,00 zł.

Uczestniczki postępowania K. D. i B. H. uznały wniosek co do zasady. Ostatecznie zgodziły się na przyznanie działki siedliskowej nr (...) oraz działek nr (...) uczestniczce K. O. o ile spłata na ich rzecz wyniesie łącznie 65 000 zł.

Uczestnicy S. M., A. K. i Z. S. przychyliłi się do wniosku uczestniczki K. O. na takich samych warunkach jak uczestniczki K. D. i B. H..

Uczestniczka postępowania J. K. (1) wniosła o niewzględnienie wniosku.

Pozostali uczestnicy nie zajęli stanowiska w sprawie.

Postanowieniem z 11 stycznia 2016 roku, sygn. akt Ns (...) Sąd Rejonowy w (...) I Wydział Cywilny ustalił, że przedmiotem współwłasności A. P. syna K. i B. oraz K. P. córki K. i M. jest udział wynoszący 1/2 część, a Z. B. syna K. i M. oraz R. B. (1) córki Z. i M. udział wynoszący 1/2 część we współwłasności nieruchomości położonej w H. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka o numerze (...) o powierzchni 0,4950 ha (pkt I); ustalił, że w skład majątku objętego małżeńską wspólnością ustawową Z. B. syna K. i M. oraz R. B. (1) córki Z. i M. wchodzi udział we współwłasności nieruchomości szczegółowo opisany w punkcie I, niniejszego postanowienia oraz prawo własności nieruchomości położonej w obrębie H., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki: numer (...) o powierzchni 5,8630 ha, numer 85/1 o powierzchni 1,6300 ha, numer 85/2 o powierzchni 0,9460 ha, nabyte przez zasiedzenie z dniem 27.07.1987 roku (pkt II); ustalił, że w skład spadku po Z. B., zmarłym dnia 09.08.1990 roku, w H. wchodzi udział wynoszący 1/2 część w majątku szczegółowo opisanym w punkcie II oraz taki sam udział wchodzi w skład spadku po R. B. (1) zmarłej dnia 04.11.2011 roku w S. (pkt III); wartość przedmiotu postępowania określił na kwotę 310 000,00 zł (pkt IV); dokonał zniesienia współwłasności oraz podziału majątku wspólnego i działu spadku po Z. B. synu K. i po R. B. (1) w ten sposób, że uczestniczce K. O. córce A. i K. przyznał prawo własności nieruchomości położonej w H. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka o numerze (...) o powierzchni 0,4950 ha oraz prawo własności nieruchomości położonej w obrębie H., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki: numer (...) o powierzchni 5,8630 ha, numer 85/1 o powierzchni 1,63 ha, numer 85/2 o powierzchni 0,9460 ha (pkt V); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz uczestniczki Z. S. kwotę 65 000,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt VI); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz uczestniczki K. D. kwotę 32 500,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt VII); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz uczestniczki B. H. kwotę 32 500,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt VIII); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz uczestniczki A. K. kwotę 32 500,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt IX); zasądził od uczestniczki

K. O. na rzecz uczestnika S. M. kwotę 32 500,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt X); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz uczestniczki J. K. (2) kwotę 21 670,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt XI); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz uczestniczki K. S. kwotę 5 420,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt XII); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz uczestnika Z. B. kwotę 5 420,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt XIII); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz spadkobierców uczestniczki K. C. kwotę 5 420,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt XIV); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz spadkobierców uczestnika R. B. (2) kwotę 5 420,00 zł tytułem spłaty płatnej w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności (pkt XV); zasądził od uczestniczki K. O. na rzecz Skarbu Państwa- Sąd Rejonowy w (...)kwotę 1 950,90 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych na opinię biegłego (pkt XVI); zasądził od uczestniczki Z. S. na rzecz Skarbu Państwa-Sąd Rejonowy w (...)kwotę 651,00 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych na opinię biegłego (pkt XVII); zasądził od uczestniczki A. K. na rzecz Skarbu Państwa-Sąd Rejonowy w (...)kwotę 325,50 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych na opinię biegłego (pkt XVIII); zasądził od uczestniczki K. D. na rzecz Skarbu Państwa-Sąd Rejonowy w (...)kwotę 325,50 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych na opinię biegłego (pkt XIX); zasądził od uczestniczki B. H. na rzecz Skarbu Państwa Sąd Rejonowy w (...)kwotę 325,50 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych na opinię biegłego (pkt XX); zasądził od uczestnika S. M. na rzecz Skarbu Państwa-Sąd Rejonowy w (...)kwotę 325,50 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych na opinię biegłego (pkt XXI); ustalił, że wnioskodawczyni i uczestnicy sami ponoszą pozostałe koszty związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt XXII).

Sąd Rejonowy ustalił, że postanowieniem z dnia 21.09.2010 r., wydanym w sprawie sygnatura akt I Ns 267/09 Sądu Rejonowego w (...) zostało stwierdzone, że A. P. syn K. i B. oraz K. P. córka K. i M. nabyli przez zasiedzenie z dniem 27.07.1987 roku, na prawach małżeńskiej wspólności majątkowej, udział wynoszący 1/2 część we współwłasności nieruchomości położonej w H. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka o numerze (...) o powierzchni 0,4950 ha. Jednocześnie sąd stwierdził, że Z. B. syn K. i M. oraz R. B. (1) córka Z. i M. nabyli przez zasiedzenie z dniem 27.07.1987 roku, na prawach małżeńskiej wspólności majątkowej, udział wynoszący 1/2 część we współwłasności nieruchomości położonej w H. oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka o numerze (...) o powierzchni 0,4950 ha. Oprócz powyższej działki numer (...), która była działką siedliskową z częścią uprawną, Z. B. syn K. i M. oraz R. B. (1) córka Z. i M. byli posiadaczami gruntów rolnych uprawnych w całości oraz gruntów leśnych w działkach położonych w obrębie H., oznaczonych w ewidencji gruntów jako: numer 104/2 o powierzchni 5,8630 ha, numer 85/1 o powierzchni 1,6300 ha, numer 85/2 o powierzchni 0,9460 ha.

W dniu 09.08.1990 roku zmarł Z. B.. W sprawie sygnatura akt I Ns (...)Sąd Rejonowy w (...)stwierdził, że spadek po nim nabyli: żona R. B. (1) w 12/24 częściach, siostra K. P. w 4/24 częściach, siostra J. K. (1) w 4/24 częściach, bratanica K. S. w 1/24 części, bratanica K. C. w 1/24 części, bratanek R. B. (2) w 1/24 części i bratanek Z. B. w 1/4 części, z tym, że wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne położone w H. na podstawie ustawy nabyły: żona R. B. (1) w 1/2 części i siostra K. P. w 1/2 części.

W dniu 23 marca 1993 roku zmarł A. P., a spadek po nim nabyły żona K. P. w 1/2 części oraz córka K. O. w 1/2 części, co zostało stwierdzone w sprawie I Ns (...)Sądu Rejonowego w (...).

W toku niniejszej sprawy zmarła R. B. (1). Postanowieniem częściowym z 22.01.2013 roku, sąd w sprawie niniejszej stwierdził, że spadek po niej nabyli: siostra Z. S. w 2/6 częściach, siostra L. A. (1) w 2/6 częściach, bratanek S. M. w 1/6 części i bratanica A. K. w 1/6 części.

Spadkobierczyni R. B. (1) – jej siostra L. A. (2) zmarła w dniu 26.03.2013 r. Postanowieniem z dnia 25 marca 2014 roku wydanym w sprawie sygnatura akt I Ns 1295/13 Sądu Rejonowego w (...)stwierdzono, że spadek po niej nabyli mąż J. A. w 1/3 części oraz córki K. D. i B. H. po 1/3 części każda z nich.

J. A. zmarł w dniu 16.01.2015 roku w S.. Postanowieniem wydanym w sprawie sygnatura akt I Ns (...)Sądu Rejonowego w (...)stwierdzono, że spadek po nim nabyły córki K. D. i B. H. w częściach równych.

Szacunkowa wartość nieruchomości objętej postępowaniem wynosi 309 586,00 złotych.

Sąd Rejonowy zważył, że skład majątku objętego wspólnością i majątku spadkowego w sprawie niniejszej nie był sporny. Skład w zakresie nieruchomości wynikał z przedłożonego dowodu własności, tylko co do działki siedliskowej oznaczonej w ewidencji gruntów numerem 16 o powierzchni 0,495 ha (akta sprawy I Ns (...)). Pozostałe nieruchomości zgłoszone do podziału nie miały ustalonego tytułu własności i wnioskodawczyni domagała się, aby w toku postępowania działowego ustalić, że nastąpiło nabycie przez Z. i R. B. (1) w drodze zasiedzenia z dniem 27.07.1987 roku własności nieruchomości rolnej położonej w obrębie H., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki: numer (...) o powierzchni 5,8630 ha, numer 85/1 o powierzchni 1,6300 ha, numer 85/2 o powierzchni 0,9460 ha. W sprawie niniejszej przeprowadzone dowody w postaci zeznań świadków: J. P. (1), J. P. (2), M. S., J. S. oraz dokumentów, a zwłaszcza dowodów zgromadzonych w aktach sprawy I Ns (...)pozwalają uznać, że nastąpiło nabycie przez Z. i R. B. (1) w drodze zasiedzenia z dniem 27.07.1987 roku własności nieruchomości rolnej położonej w obrębie H., oznaczonej w ewidencji gruntów jako działki: numer (...) o powierzchni 5,8630 ha, numer 85/1 o powierzchni 1,6300 ha, numer 85/2 o powierzchni 0,9460 ha. Bieg zasiedzenia rozpoczął się w dniu 27.07.1967 roku. Z. i R. B. (1) byli posiadaczmi w złej wierze, jednak w świetle poprzednio obowiązujących przepisów (zmiana stanu prawnego nastąpiła z dniem 01.10.1990 roku) do nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie wystarczający był upływ 20 lat. W sprawie niniejszej na skutek negocjacji współspadkobierców przed sądem i poza sądem doszło do wypracowania zgodnego sposobu podziału, którego projekt zawarł w piśmie procesowym z dnia 28.12.2015 r. pełnomocnik K. O.. Ustalono mianowicie, że całość majątku objętego postępowaniem przypadnie na rzecz uczestniczki K. O.. Została również na ostatniej rozprawie poprzedzającej wydanie orzeczenia wynegocjowana wysokość spłat w ten sposób, że na rzecz K. D. i B. H. zostanie łącznie uiszczona kwota 65 000,00 zł. Obecni na tej rozprawie S. M. i Z. S. zaakceptowali proponowany przez J. O. sposób podziału o ile na ich rzecz zostaną zasądzone spłaty na takich samych warunkach jak innym uprawnionym. Sąd Rejonowy rozstrzygnął sprawę w oparciu o art. 684 kpc, art. 688 kpc, art. 172 § 1 kc, art. 622 § 1 i 2 kpc, a o kosztach orzekł na podstawie art. 520 § 2 kpc.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła uczestniczka postępowania K. O. zaskarżając je w punktach XI, XII, XIII, XIV i XV, zarzucając przede wszystkim naruszenie art. 216 § 1 kc i art. 1070 kc. Uczestniczka wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uchylenie w punktów XI, XII, XIII, XIV, XV, zasądzających spłaty od K. O. na rzecz J. K. (1), K. S., Z. B., K. C., R. B. (2) oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi I-szej instancji do ponownego rozpoznania przy uwzględnieniu kosztów postępowania za II- gą instancję.

W odpowiedzi na apelację uczestniczka postępowania J. K. (1) wniosła o oddalenie apelacji.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja jako zasadna podlegała uwzględnieniu.

Prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w (...)I Wydziału Cywilnego z 15 czerwca 2011 roku, sygn. akt I Ns (...)stwierdzono, że pozostałe po zmarłym 9 sierpnia 1990 roku Z. B. gospodarstwo rolne nabyły z ustawy żona R. B. (1) i siostra K. P. w częściach po 1/2 każda z nich. W toku postępowania przed sądem I instancji uczestniczka K. O. wniosła ostatecznie o przyznaniu na jej rzecz działek o nr (...) o pow. 5,8630 ha, nr 85/1 o pow. 1,6300 ha, nr 85/2 o pow. 0,9460 ha, tj. łącznie 8,4390 ha oraz działki siedliskowej nr (...) położonej w H. o pow. 0,4950 ha na jej wyłączną własność z równoczesnym zasądzeniem spłaty na rzecz spadkobierców po zmarłej R. B. (1), tj. na rzecz uczestników Z. S., K. D., B. H., S. M. i A. K.. Tymczasem, zaskarżonym postanowieniem w punktach XI, XII, XIII, XIV i XV Sąd Rejonowy zasądził spłaty również na rzecz rodzeństwa Z. B., tj. J. K. (3), K. S., Z. B. oraz spadkobierców K. C. i R. B. (2), co do których to osób nie stwierdzono postanowieniem z 15 czerwca 2011 roku, sygn. akt I Ns (...), aby nabyły one z tytułu spadkobrania gospodarstwo rolne po zmarłym Z. B.. Zgodzić się zatem należało z apelacją uczestniczki K. O., że skoro

uczestnicy ci nie byli współspadkobiercami gospodarstwa rolnego, które było przedmiotem zniesienia współwłasności oraz podziału majątku wspólnego i działu spadku w niniejszym postępowaniu, to zasądzenie na ich rzecz spłat na podstawie przepisów o zniesieniu współwłasności jest bezpodstawne. W sprawie doszło zatem do naruszenia art. 216 § 1 kc w zw. z art. 1070 kc. Zgodnie z art. 216 § 1 kc wysokość przysługujących współwłaścicielom spłat z gospodarstwa rolnego ustala się stosownie do ich zgodnego porozumienia, a w myśl art. 1070 kc w razie podziału gospodarstwa rolnego, które należy do spadku, stosuje się odpowiednio przepisy o podziale gospodarstw rolnych przy zniesieniu współwłasności. Na podstawie wyżej powołanych przepisów stwierdzić należy, że osobą uprawnioną do żądania spłaty z gospodarstwa rolnego jest współspadkobierca tego gospodarstwa.

Za nietrafny należało uznać natomiast zarzut naruszenia art. 670 zdanie 1 kpc, zgodnie z którym sąd spadku bada z urzędu, kto jest spadkobiercą. Przepis ten nakłada na sąd obowiązek zgromadzenia z urzędu materiału dowodowego w celu ustalenia, kto jest spadkobiercą w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku (zob: postanowienie SN z 20 marca 2014 roku, sygn. akt II CSK 279/13, Lex nr 1477430).

W ocenie sądu, za chybione należało także uznać zarzuty naruszenia art. 680 kpc, który dotyczy jedynie warunków jakie powinien spełniać wniosek o dział spadku oraz art. 196 kc i art. 210 kc, które określają odpowiednio zamknięty katalog rodzajów współwłasności oraz uprawnienie współwłaścicieli do wystąpienia z wnioskiem o zniesienie współwłasności.

W pozostałym zakresie Sąd Odwoławczy podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego i przyjął je za własne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżone postanowienie i uchylił je w punktach XI, XII, XIII, XIV i XV, jak w pkt I sentencji wyroku.

Równocześnie Sąd Okręgowy odstąpił od obciążania uczestników postępowania kosztami za instancję odwoławczą na podstawie art. 520 § 1 kpc, jak w pkt II sentencji wyroku. W sprawach o zniesienie współwłasności nie występuje bowiem sprzeczność interesów między uczestnikami postępowania, niezależnie od tego, jaki sposób zniesienia współwłasności czy podziału oni postulują i jakie wnioski składają w tym względzie (por. postanowienie SN z 19 listopada 2010 r., III CZ 46//10, OSNC 2011 r., nr 7-8, poz. 88).